

Sygn. akt **VII U 470/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2015 roku

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: **SSR Elżbieta Kiszczak- Glińska**

Protokolant: Anna Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2015 roku w Lublinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o prawo do zasiłku pogrzebowego

na skutek odwołania A. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 19 stycznia 2015 roku znak (...) - (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. P. prawo do zasiłku pogrzebowego po martwo urodzonym dziecku P. dnia 1 listopada 2014 roku.

Sygn. akt VII U 470/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 stycznia 2015 roku, znak (...) - (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił wnioskodawcy A. P. prawa do zasiłku pogrzebowego po martwo urodzonym dziecku w dniu 01 listopada 2014 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że przedłożony odpis zupełnego aktu urodzenia dziecka Nr (...) z dnia 3 listopada 2014 roku z adnotacją „martwo urodzone”, wystawiony bez ustalenia płci dziecka i bez podania jego imienia, nie może stanowić podstawy do wypłaty zasiłku pogrzebowego, ponieważ zawiera powyższe braki, które nie pozwalają na identyfikację osoby zmarłej (decyzja – karta nienumerowana a. ZUS).

Odwołanie od powyższej decyzji złożył A. P.. Skarżący podniósł, że w dacie porodu niemożliwa była identyfikacja płci dziecka stąd też nie nadano mu imienia. Niemniej jednak przedłożony do sprawy akt urodzenia zawiera wszelkie dane, w tym nazwisko, jakie noszą rodzice, które pozwalają na identyfikację zmarłego dziecka – człowieka (odwołanie k. 1-2 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację z zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 4-4v a.s.).

W toku postępowania strony podtrzymywały zajęte w sprawie stanowiska.

Sąd Rejonowy ustali, co następuje:

Wnioskodawca A. P., urodzony w B. w dniu 18 lutego 1985 roku, od 26 kwietnia 2010 roku jest zatrudniony w Zespole Szkół nr (...) im. J. P. II w B. i z tego tytułu podlega ubezpieczeniom społecznym. Wnioskodawca pozostaje w związku małżeńskim zawartym z E. P., z d. Z. urodzoną w L. w dniu 23 września 1983 roku (zeznania wnioskodawcy k. 14 a.s., zaświadczenie płatnika składek k.n. a. ZUS).

Około pierwszego trymestru ciąży E. P., w trakcie badań USG ustalono, że dziecko jest martwe. W dniu 01 listopada 2014 roku poprzez przeprowadzoną operację małżonka wnioskodawcy urodziła martwe dziecko. Z uwagi na śmierć dziecka we wczesnym etapie ciąży ustalenie płci nie było możliwe (zeznania wnioskodawcy k. 14 a.s.).

Początkowo małżonkowie mieli zamiar przeprowadzić badania genetyczne celem ustalenia płci dziecka. Ostatecznie badań nie przeprowadzali, gdyż uzyskali informacje, że możliwym będzie sporządzenie aktu urodzenia bez tych danych. W związku z tym wnioskodawca zwrócił się do Urzędu Stanu Cywilnego w B. o wydanie aktu zupełnego urodzenia dziecka. W dniu 03 listopada 2014 roku sporządzono zupełny akt urodzenia nr (...). W pkt I dotyczącym danych dziecka wskazano jego nazwisko – P., datę i miejsce urodzenia – 01 listopada 2014 roku, B.. Akt urodzenia nie wskazywał na imię dziecka ani na jego płeć. W pkt IV dodano adnotację, że dziecko zostało martwo urodzone. Akt urodzenia zawierał szczegółowe dane dotyczące rodziców dziecka, tj. małżonków P. oraz dane dotyczące osoby zgłaszającej urodzenie, tj. wnioskodawcy (odpis zupełnego aktu urodzenia k.n. a. ZUS, zeznania wnioskodawcy k. 14 a.s.).

W dniu 07 listopada 2014 roku małżonkowie P. pochowali dziecko na cmentarzu w B.. Koszty pogrzebu pokrył wnioskodawca. Na nagrobku dziecka małżonkowie podali jego imię (...) (zeznania wnioskodawcy k. 14 a.s., oświadczenie k.n., pokwitowanie k.n. a. ZUS).

W dniu 18 listopada 2014 roku wnioskodawca wystąpił do ZUS o wypłatę zasiłku pogrzebowym po zmarłym własnym dziecku. Do wniosku załączył ww. akt urodzenia oraz dokumenty potwierdzające poniesienie kosztów związanych z pochówkiem dziecka P. (wniosek k.n., faktura k.n., pokwitowanie k.n. a. ZUS).

Ze względu na treść aktu urodzenia nr (...) organ rentowy zwrócił się do USC w B. celem wyjaśnienia braku wszystkich danych dotyczących dziecka. w nawiązaniu USC wyjaśnił, że przedmiotowy akt urodzenia został sporządzony na podstawie zgłoszenia urodzenia dziecka przez SPZOZ w B., w którym nie określono płci dziecka. Dlatego też w akcie urodzenia nie podano ww. informacji. Jednocześnie USC poinformował organ rentowy, że ważność aktu stanu cywilnego może być podważona jedynie na drodze sądowej (pisma k.n. a. ZUS).

W tym stanie rzeczy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję odmawiającą wnioskodawcy prawa do zasiłku pogrzebowego.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dowody, w zakresie w jakim posłużyły do ustalenia stanu faktycznego Sąd obdarzył wiarą. Sąd uznał za wiarygodne załączone do niniejszych akt i akt ZUS dokumenty, gdyż nie były one kwestionowane przez strony. Ustaleń dokonano też w oparciu o zeznania wnioskodawcy A. P. (k. 14 a.s.). Zeznania wnioskodawcy, zdaniem Sądu są wiarygodne, gdyż są jasne, logiczne i znajdują obiektywne potwierdzenie w dowodach nieosobowych.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. P. zasługuje na uwzględnienie.

Zasiłek pogrzebowy jest jednorazowym świadczeniem przysługującym w razie ziszczenia się ryzyka śmierci osób wymienionych w ustawie o emeryturach i rentach i związaną z tym koniecznością urządzenia pogrzebu. Ideą przyświecającą ustawodawcy przy tworzeniu instytucji zasiłku pogrzebowego było zrekompensowanie kosztów pogrzebu osobom lub instytucjom, które je poniosły.

Zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2015, poz. 748; dalej: ustawa) zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci:

- 1) ubezpieczonego,
- 2) osoby pobierającej emeryturę lub rentę,
- 3) osoby, która w dniu śmierci nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty, lecz spełniała warunki do jej uzyskania i pobierania, a także
- 4) członka rodziny osoby wymienionej w pkt 1 i 2.

Cytowany przepis w ust. 2 wskazuje, że członkami rodziny są

- 1) małżonek (wdowa i wdowiec),
- 2) rodzice, ojczym, macocha oraz osoby przysposabiające,
- 3) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka, dzieci przysposobione i dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej,
- 4) przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności inne dzieci niż wymienione w pkt 3,
- 5) rodzeństwo,
- 6) dziadkowie,
- 7) wnuki,
- 8) osoby, nad którymi została ustanowiona opieka prawna.

Ponadto zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu (art. 78 ust. 1 ustawy). Zgodnie z art. 77 ust. 4 ustawy zasiłek pogrzebowy przysługuje tylko z jednego tytułu. Oznacza to zasadę: jeden zmarły – jeden zasiłek. Przez „tytuł” należy rozumieć każdą z sytuacji określonych w art. 77 ust. 1 pkt 1-4 oraz ust. 3 ustawy.

Istota rozpoznawanej sprawy sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy zasiłek pogrzebowy przysługuje wnioskodawcy w sytuacji urodzenia martwego dziecka, którego płci nie da się ustalić. Przypadek ten nie jest odosobniony, bowiem w sytuacji śmierci dziecka na wczesnym etapie ciąży ustalenie płci często możliwe jest jedynie po wykonaniu kosztownych badań genetycznych, a niekiedy nie jest możliwe w ogóle (np. w przypadku wady obojnectwa prawdziwego).

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że płeć zmarłego dziecka nie należy do kategorii faktów potrzebnych do rozstrzygnięcia istoty sprawy.

Z zacytowanych powyżej przepisów jednoznacznie wynika, że przesłanką wypłaty zasiłku pogrzebowego jest ziszczenie się ryzyka śmierci dziecka własnego osoby ubezpieczonej (art. 77 ust. 1 pkt 1 i 4 w zw. z ust. 2 pkt 3 ustawy). Przez dzieci własne należy w pierwszym rzędzie rozumieć potomstwo biologiczne. Poza sporem leżało, że małżonkowie P. oczekiwali swojego potomka oraz że w dniu 01 listopada 2014 roku ich dziecko urodziło się martwe, a w związku z tym, że śmierć dziecka nastąpiła we wczesnym etapie ciąży ustalenie płci nie było możliwe. W ocenie Sądu Rejonowego to właśnie śmierć dziecka własnego osoby ubezpieczonej stanowi „tytuł” do nabycia prawa do zasiłku pogrzebowego. Ustawodawca uzależnił prawo do zasiłku pogrzebowego od zdarzenia w postaci **śmierci dziecka własnego**, nie rozróżnił przy tym, czy chodzi o zdarzenie w postaci śmierci córki czy syna wnioskodawcy.

Analizując okoliczności niniejszej sprawy Sąd Rejonowy miał na uwadze, że w toku postępowania organ rentowy zarzucił, że wobec nie zawarcia w akcie urodzenia dziecka nr (...) roku danych dotyczących płci i imienia dziecka brak jest możliwości identyfikacji osoby zmarłej. Pogląd ten, zdaniem Sądu, jest jedynie z pozoru prawidłowy.

Pojęcie urodzenia dziecka żywego i martwego definiują m.in. przepisy prawa o aktach stanu cywilnego. Przepis art. 38 ustawy z dnia 29 września 1986 roku Prawo o aktach stanu cywilnego obowiązującej w dacie wydania zaskarżonej decyzji (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1264, dalej: p.a.s.c.), jak i przepis art. 52 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1741), wskazuje na konieczność sporządzenia aktu urodzenia niezależnie od tego czy dziecko urodziło się żywe, czy martwe. W sytuacji, gdy dziecko urodziło się martwe sporządza się akt urodzenia z adnotacją w rubryce uwagi, iż dziecko urodziło się martwe, a aktu zgonu się nie sporządza (art. 38 ust. 2 p.a.s.c.). Zgodnie z art. 40 ust. 1 p.a.s.c. akt urodzenia sporządza się na podstawie zaświadczenia wystawionego przez lekarza lub zakład opieki medycznej. Stosownie do art. 40 ust. 2 pkt 1 do aktu urodzenia należy wpisać m.in. płeć dziecka. Zgłoszenie urodzenia powinno w szczególności zawierać: określenie płci, ciężaru i długości dziecka (art. 40 ust. 3 pkt 7 p.a.s.c.). A zatem płeć dziecka określona przez lekarza jest jedną z cech wymaganych do sporządzenia aktu. Płeć dziecka determinuje jego imię. Brak wpisu określającego płeć dziecka powoduje, że nie jest możliwe sporządzenie aktu urodzenia dziecka. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 18 p.a.s.c. akt stanu cywilnego powinien zawierać tylko dane wymagane przez prawo. Nie jest więc możliwe, aby w przypadku pojawienia się wątpliwości co do płci dziecka dokonać wpisu, iż płeć dziecka jest „domniemana”. Sąd Rejonowy nie kwestionuje, że w przypadku braku możliwości określenia płci dziecka ze względów medycznych, sporządzenie aktu urodzenia nie może mieć miejsca (zob. m.in.: wyrok NSA z 1 kwietnia 2009 r., II OSK (...), LexisNexis nr (...); wyrok WSA w Krakowie z 9 czerwca 2009 r., (...) SA/Kr 775/09; wyrok WSA w Bydgoszczy z 23 października 2007 r., (...) SA/Bd (...), LexisNexis nr (...)). Warto jednak zwrócić uwagę, że sytuacja ta prowadzi do paradoksu. Z powołanych przepisów nie wynika, aby właściwe (poprawne, jednoznaczne, etc.) określenie płci dziecka było warunkiem koniecznym uprawniającym do stwierdzenia, że miało miejsce martwe urodzenie. Zwłaszcza, że płeć jest cechą osobistą osoby ludzkiej, a przymiot ten może odnosić się tylko do osoby żywo urodzonej. Z drugiej strony jednak niemożność ustalenia płci (i w konsekwencji brak imienia dziecka) uniemożliwia uzyskanie aktu urodzenia dziecka, pomimo, że w świetle przepisów prawa mamy do czynienia z martwym urodzeniem dziecka. Uwaga ta może stanowić jedynie postulat de lege ferenda wprowadzenia stosownych zmian, by ograniczyć ujemne konsekwencje w zakresie realizacji uprawnień socjalnych rodziców (por. projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, druk sejmowy nr (...) kadencji Sejmu RP wraz z opiniami prawnymi, w tym uwagi Sądu Najwyższego Biura Studiów i Analiz do komisijnego znak (...) – O21 – 28/11 oraz pisma Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie VII.534.18.2015.MO z dnia 19 lutego 2015 roku i 2 lipca 2015 roku).

Wracając na grunt niniejszej sprawy należy zaznaczyć, że dla zmarłego dziecka wnioskodawcy został sporządzony akt urodzenia. W akcie tym faktycznie nie zostały wpisane dane dotyczące imienia dziecka ani jego płci. Wynika z niego natomiast data oraz miejsce urodzenia wraz z adnotacją o martwym urodzeniu dziecka (fakt urodzenia i zgonu), jego nazwisko oraz fakt pochodzenia od rodziców, małżonków A. P. i E. P.. Powyższe okoliczności w toku niniejszego postępowania nie były kwestionowane przez organ rentowy. W swoich zeznaniach szczegółowo potwierdził je również wnioskodawca A. P.. W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy nie miał wątpliwości co do zaistnienia powyższych faktów w zaszłej rzeczywistości. W szczególności, że przedmiotowy akt urodzenia nie został zakwestionowany na drodze postępowania sądowego. A jak wynika z treści art. 4 in fine p.a.s.c. moc dowodowa aktu stanu cywilnego może być podważona jedynie w drodze postępowania sądowego. Oznacza to, że do chwili wydania orzeczenia przez sąd o unieważnieniu aktu stwierdzającego zdarzenie niezgodne z prawdą nikt nie może podważyć jego ważności. Nie jest to możliwe nawet w przypadku, gdy ta niezgodność z prawdą jest oczywista dla kierownika urzędu stanu cywilnego, innych organów państwowych oraz dla stron (E. Pachniewska, Komentarz do art.4 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego).

W świetle powyższych wywodów, Sąd Rejonowy uznał, że identyfikacja osoby zmarłej była możliwa. Przeprowadzone postępowanie dowodowe ponad wszelką wątpliwość wykazało, że w dniu 01 listopada 2014 roku w B. żona

wnioskodawcy urodziła martwe dziecko. Dziecko to pochodziło od małżonków P., tj. wnioskodawcy A. P. urodzonego w B. w dniu 18 lutego 1985 roku oraz E. P. urodzonej w L. w dniu 23 września 1983 roku.

Takiej konstatacji nie stoi też na przeszkodzie § 16 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r., nr 237, poz. 1412 ze zm., dalej: rozporządzenie), zgodnie z którym do wniosku o zasiłek pogrzebowy **powinien** być dołączony m.in. odpis zupełny aktu urodzenia dziecka z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe. Po pierwsze, wnioskodawca przedłożył do akt sprawy ww. akt urodzenia, a jak już podniesiono wyżej, organ rentowy był nim związany, gdyż jego moc dowodowa nie została obalona. Po drugie, użycie zwrotu „powinien” w zacytowanym przepisie wskazuje, że załączenie przedmiotowego aktu urodzenia dziecka z adnotacją o jego martwym urodzeniu nie jest warunkiem sine qua non do uzyskania świadczenia z tego tytułu. Znajduje to też potwierdzenie w § 19 ust. 1 pkt 9 i § 29 rozporządzenia, które dopuszczają możliwość przedkładania dodatkowych dowodów niezbędnych dla załatwienia sprawy ani też art. 4 in principio p.a.s.c. skoro tylko prawidłowo sporządzony akt stanu cywilnego może, jako dowód zdarzeń w nim stwierdzonych, korzystać z waloru wyłączności.

Podsumowując, zasiłek pogrzebowy jest dochodzony w oparciu o przepisy powołanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a wobec treści zapisu art. 77 ust. 1 ustawy, kwestią pierwszoplanową było ustalenie, do której z tych grup należy osoba zmarła. W ocenie Sądu dla uzyskania przez rodziców zasiłku pogrzebowego nie jest konieczne ustalenie płci dziecka martwo urodzonego, ponieważ ustawodawca wskazał jedynie na przesłankę w postaci ziszczenia się ryzyka śmierci dziecka bez rozróżnienia jego płci. Natomiast zgromadzone dowody w postaci zeznań wnioskodawcy oraz przedmiotowy akt urodzenia dziecka w sposób wiarygodny pozwalają na identyfikację osoby zmarłej – dziecka własnego ubezpieczonego A. P..

Stąd też, Sąd Rejonowy w oparciu o powołane wyżej przepisy i na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję orzekając jak w wyroku.